

JÖVŐ NEMZEDÉKEK ÉRDEKEINEK VÉDELME TELLÁTÓ
BIZTOSHELYETTES

Előadó: dr. Agócs Ilona

Tisztelt Kormány megbízott Úr/Asszony!

A Jövő Nemzedékek Szószólójaként ezúton szeretném felhívni a tisztelt Kormány megbízottak figyelmét az értékvédelem alapjogi kereteit érintő problémakörre, a helyi építészeti örökség védelmét illetően.

Szószólóként a jövő nemzedékek érdekeinek védelmében teljesített feladat- és hatásköröm az Alaptörvény, azon belül is elsődlegesen a P) cikk, valamint az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény határozzák meg. A P) cikk értelmében „a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége”. Ilyen, a P) cikk védelmi körébe sorolható értékek tehát az épített környezet körében és az építésügyi ágazati szabályozás alapján helyi önkormányzati rendelettel védett helyi építészeti értékek is, amelyekre vonatkozó törvényi szabályozás lényegesen és alapjogi szempontból aggályosan módosul 2018. december 31-ével.

Az építésügyi ágazati szabályozás reformja során új elemként jelent meg a településképi védelmről szóló 2016. évi LXXIV. törvény (a továbbiakban: a Tkvt.) és a végrehajtására kiadott 400/2016. (XII.5.) Korm. rendelet a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Trr.) módosításáról. Az új szabályozás alapján az önkormányzatoknak 2017 végéig kellett helyi rendelettel megállapítaniuk a településképi követelményeiket, melyet az ezt megelőzően elkészített települési arculati kézikönyv támaszt alá.

Az új településképi szabályozás kapcsán felmerülő alapjogi vetületeket és a helyi önkormányzatok kialakítandó szabályozásaira vonatkozó javaslataimat 2017 folyamán állásfoglalásban tettem közzé, melyet az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának honlapján, az ajbh.hu címen, a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes állásfoglalásai közt érhet el. Az állásfoglalásban megfogalmazott alapjogi kockázatok elemzése a helyi védelem vonatkozásában sajnálatos módon az eltelt idő ellenére is változatlanul fennáll.

A Tkvt. 3.§ (1) értelmében a helyi építészeti értékek védelmére vonatkozó szabályozás ún. településképi követelmény. A 14.§ (1) bekezdés szerint a helyi önkormányzatok egyéb szabályozó eszközeiben – nem településképi rendeletükben – található településképi követelményre vonatkozó előírások a rendeletalkotásra nyitva álló határidőt, 2017. december 31-ét követően a törvény erejénél fogva nem alkalmazhatóak. A fentebb hivatkozott állásfoglalásban részletesen kifejtett értékvesztés visszalépés tilalmába ütköző kockázata is indíthatta a jogalkotót arra, hogy szűk körben, nevezetesen a helyi értékek védelme körében, a Tkvt. 14.§ (2b) bekezdésében a helyi oltalmakat tartalmazó egyéb helyi jogszabályok alkalmazására nyitva álló határidőt településképi rendelet hiányában is 2018. december 31-re módosította.

Mindebből azonban az következik, hogy azon településeken, ahol a helyi önkormányzat a Tkvt.-ben a jogalkotási feladatra nyitva álló határidő egy éves elteltét követően sem rendelkezik településképi rendelettel, amelyben a helyi védelmeket a vonatkozó Trr. előírásainak megfelelően településképi követelményként szabályozza – vagyis a már meglévő helyi oltalmakat abba áthelyezi – a helyi védelemre vonatkozó előírások a Tkvt. erejénél fogva többé nem alkalmazhatóak. Sajnálatos módon nyilvános adat

arról, hogy hány önkormányzat készítette el a településképi rendeletét, nem áll rendelkezésre, azonban a nem hivatalos információk alapján azok nem készültek el a települési önkormányzatok többségében. Mindezek alapján tehát a helyi értékvédelem folytonossága a jogalkotást elmulasztó településeken nem biztosított, a törvényi moratórium leteltével az önkormányzat jogalkotási feladatának elmulasztása vagy annak nem teljes körű teljesítése függvényében automatikusan megszűnik a védelem, beáll az értékvesztés, amely az Alaptörvény P) cikkével kapcsolatos alapjogi visszásság kockázatát veti fel.

Az Alaptörvény P) cikke alapján az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban, hogy az eredetileg az egészséges környezethez való jog körében megállapított visszalépés tilalmának követelménye a kulturális örökségvédelem területén is érvényesül. Az elért védelmi szinttől csak meghatározott alkotmányos feltételek – más alapjog védelme – fennállta esetén lehet a csökkentés irányába visszalépni. Ekkor is irányadó azonban, hogy a védelem keletkeztetésére és megszüntetésére vonatkozó eljárási szabályok garanciális elemet hordoznak, vizsgálható és ellenőrizhető általuk az értékvédelem folyamatosságának biztosítása, „ha egyszer már valami védelem alá került, az onnét való kivételhez rendkívüli indok kell” (3104/2017. (V.8.) AB határozat, [40] bekezdés). A jogszabályban létesített védelem testesíti meg ugyanis a jelen generáció azon választását, hogy mely az az érték, amely a közös örökség részét képezi és annak védelme és fenntartása az állam és mindenki, helyi viszonyok közt pedig a közösség és annak minden tagjának feladata.

Mindezek alapján kérem, hogy a fentebb vázolt, a helyi értékvédelem körében fennálló problémára tekintettel feladat- és hatáskörében eljárva tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a rendelkezésre álló szűk határidőben az értékvédelem folytonosságát a rendelkezésére álló eszközökkel biztosítani lehessen.

Budapest, 2018. november 30.

Üdvözlettel:

Dr. Bándi Gyula